

РЕЦЕНЗИЈА
НА УЧЕБНИК СО НАСЛОВ „ПРЕВЕДУВАЊЕ – ТЕОРИЈА И ПРАКТИКА“
ОД ПРОФ. Д-Р ДАРИНКА МАРОЛОВА, ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ,
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката бр. 1902-248/4 од 278. редовна седница на Наставно-научниот совет на Филолошки факултет, одржана на 28.12.2023 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- д-р Билјана Ивановска, редовен професор, Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип;
- д-р Драгана Кузмановска, вонреден професор, Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот учебник со наслов „ПРЕВЕДУВАЊЕ – ТЕОРИЈА И ПРАКТИКА“ од авторката проф. д-р Даринка Маролова, наменет за студентите на прв циклус студии на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

По прегледот на учебникот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Филолошки факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за учебникот: Учебникот со наслов „ПРЕВЕДУВАЊЕ – ТЕОРИЈА И ПРАКТИКА“ од авторката проф. д-р Даринка Маролова е пишуван во согласност со наставниот план и програма за предметите: Преведување и толкување од германски на македонски јазик и обратно (1,2,3,4) – како основно учебно помагало и Теорија на преведување и толкување, како дополнително учебно помагало. Предметите Преведување и толкување од германски на македонски јазик и обратно се изучуваат на студиите од прв циклус на студиската програма Германски јазик и книжевност на насоката за преведување и толкување на Филолошки факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, во V, VI, VII и VIII семестар, како задолжителни или изборни предмети, а предметот Теорија на преведувањето и толкувањето се изучува и на студиските програми на англиски јазик и книжевност, турски јазик и книжевност и италијански јазик и книжевност на насоката за преведување и толкување во V и VI семестар, како задолжителен предмет. Предложениот учебник е во согласност со предвидената наставната програма повеќе или помалку кај секој од наведените предмети. Авторката преку овој ракопис, кој се предлага за објавување како рецензиран учебник, умешно ги споила наставните содржини на наведените предмети и потребите на студентите, па изготвила материјал, кој со сигурност во целост ги исполнува критериумите и очекуваните барања на предметните програми кои треба студентите да ги совладаат заклучно со осмиот семестар, а со тоа и да го заокружат четиригодишниот циклус од нивното студирање на насоките за преведување и толкување на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Податоци за обемот на учебникот: Содржината на учебникот, кој е наменет како главен учебник по предметот Преведување и толкување од германски на

македонски јазик и обратно (од V до VIII семестар), односно како дополнително учебно помагало по предметот Теорија на преведување и толкување (во V и VI семестар), е претставен во форма на текст од неполни 100 страници, надополнет со голем број на табели за поголема прегледност на претставувањето на резултатите од истражувањето, спроведено за целите за овој учебник. Структуриран е во пет поглавја, а содржи и предговор, заклучок, глосар и секако библиографија од околу 60 извори поделени на примарна (која ги вклучува книжевните дела како составен дел на корпусот на истражување) и на секундарна литература, на кирилица или латиница од македонски и странски автори. Учебникот е пишуван на македонски јазик, во A4 формат со нормален проред, употребен е фонт Arial и со големина на буквите 11.

Обемот на учебникот и неговата содржина ги задоволува критериумите според бројот на часови и е во согласност со Наставните програми за реализација на наведените предмети, а учебникот е подготвен според критериумите и стандардите во согласност со Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Учебникот со наслов „ПРЕВЕДУВАЊЕ – ТЕОРИЈА И ПРАКТИКА“ е индивидуална творба на авторката, затоа што обработува внимателно одбрана содржина, која е наменета за потребите пред сè на студентите - германисти од трета и четврта година на групата за преведување и толкување на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, а како дополнителна литература по предметот Теорија на преведување и толкување и за студентите на групите за преведување и толкување од другите катедри. Мал број сегменти од теоретскиот дел од содржината претставена во овој учебник се помалку или повеќе застапени и во некои други учебници и учебни помагала кои обработуваат тематика од областа на транслатологијата, без разлика дали се објавени на македонски, германски, англиски или на друг странски јазик, меѓутоа како целина и особено во делот кој вклучува индивидуално и во својот начин уникатно истражување од страна на авторката, учебникот претставува дело какво што нема во библиотечниот фонд на македонски јазик.

Краток опис на содржината: Учебникот е напишан на јасен македонски јазик со академски стил, прифатлив за студентите од трета и четврта година коишто следат настава по различни предмети поврзани со преведувањето и толкувањето. Содржината на учебникот се состои од предговор, пет поглавја, (поглавјата се поделени на потпоглавја), заклучок, користена литература (примарна и секундарна) и глосар на употребените поими.

Потребата за создавање на еден ваков рецензиран учебник произлезе од потребата на студентите на групата за преведување и толкување пред сè од Катедрата за германски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, да имаат сублимиран материјал во кој ќе бидат собрани најважните досегашни достигнувања пред сè на полето на германската, но и на македонската транслатологија. Со овој драгоцен материјал студентите би можеле да се надградуваат со теоретското знаење, а пак со претставените идеи за практична примена на голем дел од постулатите тие би можеле и да се стекнуваат со вештини за решавање на проблеми во текот на преведувањето на текстови од различен вид, од германски на македонски јазик и обратно, како и да се усовршуваат во таа насока.

На почетокот на учебникот во предговорот авторката проф. д-р Даринка Маролова, обраќајќи им се на читателите, им ја објаснува во кратки црти структурата на учебникот и потребата од еден ваков учебник кој би можел да биде поттик за голем број научници да творат на ова, во овие простори недоволно истражено поле. Авторката свесна за нужноста за непречено креирање на солиден, односно квалитетен транслат укажува на сите можни извори на транслаторни проблеми и евентуални грешки. Ги насочува студентите за поголема способност за самостојно дејствување во насока на решавање на одреден проблем како и за поголема свесност за можностите да се „заглави“ на одредени места при преведувањето, ова особено се однесува на неискусните преведувачи (а на почетокот на кариерата секако дека секој е неискусен). Притоа како нишка низ целиот труд се провлекува прашањето дали и до која мера преведувачот треба да биде доследен на формата, односно на идејата што треба да ја пренесе за новиот реципиент, кој се наоѓа во друга ситуацијска и културна средина.

Материјата што се обработува во овој учебник е систематизирана во пет поглавја, заклучок, глосар и користена литература.

Првото поглавје е насловено како *Вовед во основните транслатолошки теми*, каде што најпрво се дава кус осврт на историскиот развој на науката за преведувањето, а потоа во делот за современите теории хронолошки се наведуваат најпознатите теории од минатите децении (затоа што станува збор за наука од понов датум) заедно со најважните претставници на секоја теорија, задржувајќи се најмногу на интерпретативната теорија. На интерпретативната теорија е посветено посебно потпоглавје, кое оваа теорија ја објаснува од аспект на нејзината применливост во преведувачкиот процес. Понатаму како мошне релевантна транслатолошка тема се разработува концептот на еквивалентност, како од аспект на науката за преведување, така и од аспект на преведувачката пракса, притоа се укажува на постоењето или непостоењето на целосна, односно на делумна еквивалентност. Во рамките на ова поглавје се претставува и текстот како важна алка во синџирот на процесот на транслација како и текст-анализата, релевантна за преведувањето, заедно со најзначајните надворешни и внатрешни фактори. А, секако не изостануваат и потпоглавјата посветени на видовите преведување со наведување на најважните карактеристики.

Второто поглавје е насловено како *Релевантни транслатолошки поими*. Овде во кратки црти се дефинираат и разграничуваат значајни поими како што се: транслаторните проблеми, наспрема транслаторите тешкотии, транслаторните постапки, наспрема транслаторните стратегии, како и транслаторната грешка.

Транслаторни постапки во преведувачката пракса е насловот на **третото поглавје** каде авторката дава јасна слика и укажува на примената на секоја од главните постапки (или методи), како што се: транскрипција, буквален превод, приближен превод, парафраза, транспозиција, модулација, адаптација и испуштање. Примената на секоја од наведените постапки се поткрепува со листа од примери собрани како резултат на едно поопсежно истражување на авторката во корпусот на германската, односно на македонската книжевност.

Специфични појави со проблематична транслаторна природа е насловот на **четвртото поглавје** каде авторката поради поголема прегледност нуди поделба на ваквите појави со проблематична природа на: јазично-специфични и културно-специфични. Во рамките на јазично-специфичните појави авторката дава на знаење дека несомнено повеќезначајноста и лажните парови би можеле да бидат причина за транслаторен проблем, па дури и за грешка, па таа истовремено нуди решенија како би можел преведувачот умешно да се справи со нив. Во рамките на културно-специфичните феномени авторката ги анализира овие феномени на полето на лексиката, граматиката и на начинот на комуницирање, повторно вршејќи длабинско истражување во корпусот од германската и од македонската книжевност и наведувајќи репрезентативни примери, паралелно со нивните преводи. А како посебен феномен во начинот на комуницирање со културна заднина се издвоени фразеологизмите и метафората, кои содржат особено јак културен набој, што би можело навистина да му предизвика големи главоболки на преведувачот. И кај ваквите изрази авторката нуди решенија.

Петтото поглавје со наслов **Практикум со задачи и можни решенија** е еден вид на додаток на теоретскиот дел, каде што земајќи го предвид сето свое искуство и како преведувач и како наставник по предметите за преведување и толкување, авторката нуди листа на задачи за решавање, но и за размислување / истражување поврзани со преведувачката пракса. Таа нуди материјали од реални ситуации, така што идниот преведувач би можел да се почувствува како да е ангажиран вистински со налог за преведување. Во првиот дел задачите се однесуваат на преведување и на примена на теоретското знаење во пракса врз превод на книжевен текст, и од германски на македонски и од македонски на германски јазик, а во вториот дел од ова поглавје се сместени задачи во врска со преведувањето и примената на теоретското знаење во пракса врз превод на стручен текст во двете насоки. Она што го прави посебно уникатен овој учебник е што авторката без колебање нуди и можни решенија. Дали студентот ќе се сложи со секое од понуденото решение, авторката остава секој сам да расуди со активирање на својот критички дух, па дури и да понуди подобро решение. А тоа е всушност и смислата на секоја научна работа.

На крај е **Заклучокот** со заклучните согледувања, каде што авторката ги презентира накусо резултатите од истражувањата спроведени во секое поглавје во теоретскиот и во практичниот дел од учебникот.

На крајот од учебникот авторката изработила и глосар на поими кои се поврзани со оваа тематика, како би можела да им помогне на студентите, но и на секој истражувач кој се занимава со оваа проблематика, брзо и едноставно да дојде до информации за бараниот поим.

Во делот за користена литература е понуден разнолик корпус на примарна и секундарна литература, кој е користен за целите на изработката на овој учебник.

ЗАКЛУЧОК

Учебникот на проф. д-р Даринка Маролова со наслов „Преведување – теорија и практика“ е понуден за објавување како рецензиран учебник во електронска форма на веб-страницата од Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Тој е своевиден и уникатен прилог со голема вредност пред сè за македонската транслатологија.

Авторката проф. д-р Даринка Маролова во текот на составувањето на текстот применувала современи методи кои се користат во истражувачката практика, поврзувајќи го теоретското со емпириското и успеала да одговори на пред неа поставените задачи и да ги постигне посакуваните цели, а една од нив е учебникот да им биде од голема корист на студентите, но и на истражувачите во градењето на нивната кариера. Применетата методологија е соодветна за проблематиката што се обработува и нуди релевантни научни сознанија.

Содржината на учебникот, прегледноста и структурната организираност во поглавја и потпоглавја, пристапот кон проблематиката и начинот на којшто е изложена обезбедената материја, како и задачите кои имаат за цел да ги поттикнат студентите на размислување и да ги усовршат во решавањето на проблемите покажуваат дека авторката успеала да го сплоти во еден ракопис сето нејзино знаење и искуство и да им го направи достапно на читателите.

За крај може да се констатира дека приложениот учебник во целост ги задоволува критериумите и условите за издавање на електронски учебник според Правилникот за единствени основи за остварување на издавачката дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Ценејќи ја тежината и важноста на трудот, Рецензентската комисијата со особено задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип да го усвои овој извештај за објавување во е-библиотеката на веб-страницата на Универзитетот како рецензиран учебник по предметите Преведување и толкување од германски на македонски јазик и обратно (од V до VIII семестар) и Теорија на преведување и толкување (во V и во VI семестар).

Рецензенти

Д-р Билјана Ивановска, редовен професор, с.р.

Д-р Драгана Кузмановска, вонреден професор, с.р.